

УДК 342.7

Орлянський В.С.¹, Мищенко І.²

¹ д-р істор. наук, проф. НУ «Запорізька політехніка»

² студ. гр. КНТ-213сп НУ «Запорізька політехніка»

ЗНАЧЕННЯ ТА ЮРИДИЧНІ АСПЕКТИ ЗАГАЛЬНОЇ ДЕКЛАРАЦІЇ ПРАВ ЛЮДИНИ

Загальна декларація прав людини стала фундаментальним документом, що визначає основні права та свободи, які повинні бути гарантовані кожній людині. Її значення полягає в тому, що вона встановлює міжнародні стандарти та принципи, які сприяють захисту гідності та прав людини на всій планеті. Книга рекордів Гіннеса описує Декларацію як світовий «Найбільше перекладений документ». В його

преамбулі, уряди взяли зобов'язання на себе і своїх людей на прогресивні заходи, щоб забезпечити загальне та ефективне визнання і дотримання прав людини, викладених у Декларації. Декларація була прийнята і вплинула на більшість національних конституцій, починаючи з 1948 року. Вона також служить основою для зростаючого числа національних законів, міжнародного права, законів і договорів, а також для зростаючого числа регіональних і субнаціональних та національних інститутів захисту і заохочення прав людини. Декларація прав людини має величезне значення в контексті захисту та просування основних прав та свобод кожної людини. Можна навести декілька ключових аспектів її значення:

- Універсальність і загальність. Декларація визнає, що права людини є універсальними, тобто вони мають застосовуватися до всіх людей, незалежно від їхнього походження, релігії, статусу чи інших характеристик.

- Стандарт для законодавства та практики. Декларація служить стандартом, який визначає обов'язки держав у сфері захисту прав людини. Вона стала основою для розробки численних міжнародних документів та національного законодавства.

- Захист від порушень прав. Декларація є важливим інструментом для захисту людей від порушень їхніх прав та свобод. Вона надає можливість оскарження неправомірних дій держав та інших суб'єктів перед міжнародними та національними органами.

- Освіта та свідомість. Декларація слугує основою для освіти та підвищення свідомості про права людини. Вона допомагає формувати у людей розуміння їхніх прав та відповідальностей.

- Просування соціальної справедливості. Декларація висвітлює необхідність соціальної справедливості та рівності. Вона визнає, що права людини повинні бути гарантовані для всіх членів суспільства.

- Міжнародне співробітництво. Декларація заохочує міжнародне співробітництво в сфері прав людини. Вона стала важливим інструментом для дипломатичних відносин та розвитку міжнародного права.

- Індивідуальна гідність. Декларація підкреслює недоторканність та гідність кожної людини, що є центральним принципом у захисті прав людини.

- Заохочення громадянського суспільства. Декларація визначає важливість участі громадянського суспільства у захисті та просуванні прав людини.

Загальна декларація прав людини (ЗДПЛ) має важливе моральне і політичне значення, проте її юридична сила є обмеженою у порівнянні із конкретними міжнародними угодами та конвенціями.

1. Моральне та політичне значення. ЗДПЛ встановлює загальні принципи та стандарти для поведінки держав і визначає основні права та свободи людини.

Декларація є символом універсальності та недоторканності прав людини та слугує важливим моральним та політичним документом.

2. Невизначеність та недоінкорпорованість. ЗДПЛ не є юридично зобов'язуючим документом. Це означає, що відмова держави від його виконання не може бути підставою для правової відповідальності. Багато положень декларації є загальними принципами, які потребують конкретизації через інші міжнародні документи або національне законодавство.

3. Юридична діяльність на основі ЗДПЛ. Деякі принципи ЗДПЛ можуть визначати стандарти для розробки міжнародних угод та конвенцій. Вищі суди та міжнародні суди можуть вказувати на ЗДПЛ як на важливий документ при тлумаченні та застосуванні прав людини.

4. Закріплення прав ЗДПЛ у внутрішньому законодавстві. Багато країн включають принципи ЗДПЛ у своє національне законодавство. Проте, визнання ЗДПЛ як такого не створює прямого правового зобов'язання для держав виконувати її положення.

5. Міжнародні конвенції та зобов'язання. Конвенції та угоди, прийняті на основі ЗДПЛ, мають вищий юридичний статус і є зобов'язаннями для держав, які їх ратифікували. Хоча ЗДПЛ сама по собі не є юридично зобов'язуючою, вона стала основою для створення численних міжнародних угод та національних конституцій, які забезпечують захист прав людини. Зокрема, Конвенція про права людини та інші міжнародні інструменти розроблялися на основі принципів ЗДПЛ, надаючи їм більш конкретну та юридично зобов'язуючу форму.